

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LVIII.

„Gazeta“ iese în mâ-care di.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se prenumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la dd. colectorii.
Aparatul pentru Brașov
administratiunea, piața mare, Târgul Inului Nr. 30 etajul I.: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dănuș în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un exemplar 6 cr. v. a. s'eu 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Redacțiunea, Administrațiunea, și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se primesc. — Manuscrise nu se returnează.
INSERATE se primesc la Administrațiunea în Brașov și la următoarele Birouri de anunțuri:
în Viena: H. Duka, Heinrich Schickel, Rudolf Mosse, A. Oppelitz Nachfolger; Amazon Oppelitz, J. Demmer, în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în București: Agence Havas, Succursale de Roumanie; în Hamburg: Karoly & Liebmann.
Prețul inserțiunilor: o seriă armonioasă pe o coloană 6 cr. și 10 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tariful și învoială.
Reclame pe pagina a 8-a o seriă 10 cr. s'eu 30 bani.

Nr. 187. Brașov, Mercuri, 23 August (4 Septembrie) 1895.

„Tinerimea“ la Asociațiune.

Dăm loc următorului articol, ce-l primim de la un amic al fôiei noastre, și vechiu membru al Asociațiunii, în care atinge o cestiune, ce a fost viu discutată între membrii Adunării generale de Marțea trecută.

I.

La adunarea dela Blașiu a Asociațiunii transilvane și s'au făcut „tinerimea“ nisce elogiuri foarte caracteristice în felul lor. S'a audiat de repeșite-ori accentuându-se, că s'au deschis noue șanse pentru viitor prin faptul, că acum a început și „tinerimea“ să se intereseze de cauzele Asociațiunii și s'o sprijinească. De aceea „tinerimei“ i s'a dat o deosebită atențiune atât în discursul presidial, cât și în darea de seamă a comisiunii însărcinate cu censurarea raportului comitetului, ba chiar în cursul discușiunilor „tinerimea“ a fost obiectul unei excepționale menagiări.

Nu scim, decât și întru cât tinerimea noastră s'ar pute simți măgulită prin toate acestea. A constata despre tinerimea unui popor ca al nostru, că abia acum, în césul al 11-lea, a început și ea a se interesa de cauza culturii naționale a neamului său, înrolându-se sub stindardul Asociațiunii, noue cel puțin nu ni-se pare nici de-cum a fi măgulitor pentru ea. Cu atât mai puțin măgulitor ni-se par giugiulirile, elogiurile anticipat și menagiarea excepțională a tinerimei, deore-ce acestea pot să aibă loc față cu nisce oșpeți streini, și în cazul cel mai rău față cu nisce copii neastempărați, pe cari nu-i poți liniști altfel, decât prin laude și giugiuliri. Intre frați însă și între membrii maturi ai unei societăți, nu au loc astfel de menagiări excepționale.

Va fi simțit, de sigur, și tinerimea noastră, că aici e ceva ascuns în lucru; va fi simțit, că trebuie să

fi fost motive deosebite, ca pe factorii adunării dela Blașiu i-au îndemnat să recurgă la astfel de mijloce, căci altfel n'ar fi fost cu putință, ca „tinerimea“ să fiă tractată ca și cum ar forma un corp strein în mijlocul nostru.

Cari pot să fiă ôre cauzele acestei stranie aparițiuni? Este ôre însăși „tinerimea“ cauza că ea s'a separat în asemenea mod de totalitatea națiunii, ori că națiunea însăși a esclus'o din corpul său, silindu-o să se constituie într'un grup deosebit?

La întrebarea acésta răspund faptele, răspunde trecutul de 34 de ani al Asociațiunii, răspunde, în fine, însăși adunarea generală dela Blașiu.

De 34 de ani, de când există acésta Asociațiune, nici-odată nu s'au ivit în sinul ei grupări după etate, s'eu ori-ce altfel de grupări, ci elementele bune ale națiunii noastre s'au grupat în jurul Asociațiunii formând un singur corp, în care se cuprindeau tineri și bătrâni, lucrând cu toții în armonie după cum au putut și după cum au crezut mai bine, unii sprijinindu-o materialicesce, alții ajutându-o moralicesce prin propagarea zelului și sânteniei față de cauză. Intre acești din urmă mai ales tinerimea a avut întot-déuna un rol de frunte. Catalogul membrilor Asociațiunii dela început și până astăzi este mărturie, că tinerimea română a sprijinit Asociațiunea și materialicesce în mod considerabil, fără să fi trăsmit însă prin minte, ca în virtutea acestor merite ea să pășescă ca un grup separat în mijlocul nostru.

La adunarea din urmă a Asociațiunii ni-a fost dat să audim pentru întâia-ôră cuvinte ca acestea: „Noi tinerii suntem în contra“, „Grupul tinerimei pretinde“, „Noi tinerii încă ne invoim“ etc. Ba am ajuns să audim declarându-se adunării chiar și

résboiu pe față, — lucru, pe care bucuros am fi voit să-l retăcem, decât motive principiare de ordine mai înaltă nu ne-ar sili să sulevăm în public acésta îngrijitoare și periculôsă pornire.

CRONICA POLITICĂ.

— 22 August.

Țiarul „Deutsche Zeitung“ publică de curând un articol intitulat „Poloni de tôte părțile“, în care se încercă de-a dovedi, că Polonii duc la peire Austria și că datorința Germanilor ar fi de-a lupta din tôte puterile contra „preponderanței“ polone. La acestea observă țiarul polon din Lemberg „Dziennik Polski“ următoarele: „Amenințarea țiarului „Deutsche Zeit“ nu sparie pe nimeni. Cuvintele ei pline de ură și dușmănie nu ne pun de loc în uimire. Este de lipsă a pași însă contra afirmării, că Austria ar fi un stat german. În Austria sunt 23,473.056 locuitori, dintre cari sunt: 8,461.580 Germani, 5,472.371 Cehi, 3,719.232 Poloni, 3,105.221 Ruteni, 1,176.672 Sloveni, 644.926 Sârbi și Croați, 672,305 Italiani, 209.110 Români și 8139 Maghiari. Deci Germanii represintă abia ceva peste o terțialitate din populațiune. Cum și pe ce își bazează dăr ei drepturile lor de hegemonie, și unde este baza afirmării, că un Polon nu pôte duce frânela guvernului?“

O telegramă a „Agenției Reuter“ a comunicat un demers al Sultanului în cestiunea arméuă, care își are importanța sa netăgăduită. „Stăpânitorul credincioșilor“ ar fi adresat o telegramă ambasadorilor săi din Paris și Petersburg, telegramă în care se plânge amar contra atitudinii Engliterii în cestiunea armenescă și invocă sprijinul Franciei și al Rusiei, pentru-ca acestea să încerce a schimba politica englesă relativă la Turcia. Depeșa adăogă, că răspunsurile au și sosit din Paris și Petersburg, răspunsuri foarte puțin favorabile pentru Sublima Pörtă. Comentând faptul, că Sultanul s'a adresat Franciei și Rusiei pentru intervenirea lor între Turcia și Englitera,

„Neue Freie Presse“ găsește, că acesta ar fi un eveniment foarte interesant, atât de interesant, încât tôte micile întâmplări ale țilei rămân în al doilea plan. Tôtă lumea știe, că cele două puteri, a căror intervenție o invocă acum Turcia, au făcut la Constantinople, în unire cu Englitera, reprezentatiuni în cestiunea armenescă, au cerut introducerea unor reforme și au găsit, că răspunsul Porții era nesatisfăcător. Până acum Francia și Rusia au rămas de partea Engliterii și au participat la demersul întreprins în favoarea Armenilor. Decă totuși, Sultanul s'a adresat acestor două puteri el trebuie să fiă convins, că alianța între ele este ne-naturală și că interesele lor se contradic în Orient. Decă Sultanul a fost călăușit de presupunerea acésta, dovedesce, că a văduț bine situația.

În Constantinopol s'a serbat cu mare pompă jubileul de 19 ani al sairei pe tron a Sultanului Abdul Hamid. Abdul Hamid este fiul Sultanului Abdul Medzsid, care era întru cât-va prietin al reformelor. El s'a născut la 22 Septembrie 1842, așa dără este ađi aproape de 53 de ani. Tronul l'a ocupat pe neașteptate, după-ce au căduț doi Sultani. Mulți își vor aduce pôte aminte de complotul, căruia a căduț jertfă Abdul Aziz. Urmașul acestuia Murad V a stat la culmea gloriei numai trei luni. Partida tinerilor-turci, cari l'au urcat pe tron, l'au trântit însăși, declarându-l de nebun și punând în locul lui pe Abdul Hamid, actualul Sultan. Abdul Hamid este amicul păcei și vré cu ori-ce preț să pădăscă pacea. Ținta lui principală este organizarea armatei. Sub guvernarea lui s'au ridicat o mulțime de școle populare, în Stambul a înființat un gimnasiu, ba aproape în tôte orașele imperiului a ridicat școle de fete etc.

Sedan.

În 2 Septembrie n. s'au împlinit 25 de ani, de când Francia a încetat a fi imperiu. Pe veranda castelului Bellevue, împăratul Napoleon al III-lea aștepta pe victoriosul său contrar Wilhelm, cu care

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Mănăstirea de Argeș.

Baladă populară întocmită de V. Alesandri
Musica de Iacob Mureșianu.

I.

Cine nu cunoște renumita baladă „Mănăstirea de Argeș“, acest copil găsit al geniului românesc, cum dicea bardul Alesandri? Cine nu s'a impresionat de măreța descriere a clădirii Mănăstirei, cap de operă al arhitecturii din vremurile lui Negru-Vodă, așa cum s'a păstrat ea în poezia populară? Cine nu s'a emoționat adenc de scenele cu meșterul Manole, cu soția lui, și cu caltele și zidarii lui?

Neștersă rămâne în memoria fiăcăruiă icóna grandioasă, ce-o țese fantasia poporului în acésta baladă. Mai întâiu interesul cetitorului este escitat de zidul părăsit și neisprăvit, pe care, când îl ved, câinii latră a pustiu și urlă a morțiu. Pe acest zid, Negru-Vodă voesce cu tot prețul să-l clă-

dăscă o mănăstire, o voesce în mânia duhurilor rele, ce — după credința poporului — erau ascunse în acele ziduri.

Negru-Vodă, trecând cu cei noue zidari și cu meșterul Manole, pe Argeș în jos, sosese la zidul „părăsit și neisprăvit“. Aici poruncesce meșterilor să se apuce de lucru și să-i ridice „mănăstire 'naltă, cum n'a mai fost altă“, amenințându-i, că de nu vor reuși, „fi va zidi de vii, chiar în temelii“.

Meșterii fac cum le poruncesce Vodă, dăr fatalitate, ori ce lucră țiuă, nóptea se surpă. Faptul acesta și amenințările înfricătoare ale domnitorului, îi fac să desepereze, nu mai știu ce să începă.

În aceste critice momente, căpetenia lor, Manole, găsește un mijloc de scăpare, ce i s'a înfățișat în vis. El istoricesce soților săi:

O șoptă de sus
Avea mi-a spus,
Că ori ce-am lucra
Nóptea s'a surpa
Pân'om hotări
În zid de-a zidi

Cea 'ntăiu soțioră,
Cea 'ntăiu sorioră,
Care s'a ivi
Mâni în dor de di,
Aducând bucate
La soț, ori la frate.

Manole, convins de puterea aceste șopte, provocă pe zidari să jure, că vor păstra taina, și pe femeia, care se va ivi mai întâi mâne în dor de di „s'o jertfescă, în zid s'o zidescă“. Zidarii, ne mai vedând altă scăpare, primesc și jură.

De aici se începe partea cea mai dramatică a baladei. Manole și-a ținut jurământul, dăr ôre și-l'au ținut și soții lui? N'a spus nici unul nimic soțiilor și soriorilor? Despre acésta poezia nu ne dă nici o lămurire. Dăr fiă din întâmplare, fiă că Manole a fost înșelat, cea dintăi soțioră, pe care o zări din depărtare, venind în dor de di să aducă mâncare, a fost Ana, „soțiora lui, fiorea câmpului“.

Jurământul lui Manole se luptă acum cu iubirea lui. El se rógă, ca cerul să dea o plôia cu spume, „apele să crească, mândra să-i oprăscă“.

Ruga lui e ascultată și plôia curge.

Dăr ori-cât cădea
Mândra n'o oprea,
Ci ea tot venia
Și s'apropia

Torturile lui Manole sunt în culme. El se închină și se rógă din nou. A doua ôră cerul se îndură și suflă un vânt grozav, dăr nici acesta nu pôte înturna pe Ana.

Ea mereu venia
Pe drum șovăia
Și s'apropia,
Și, amar de ea,
Etă c'ajungea!

Vedând'o, meșterii se înveselesc, ér Manole turbăză. El își sărută soția, o pune pe zid și-i spune, că vré să glumescă și să o zidescă. Cu o grabă și o hotărîre, ce numai desperata resignare o pôte produce, el se apucă oftând:

Zidul de zidi
Visul de 'mplinit.

La început Ana se 'ncrede, și veselă ride. Dăr mai târziu începe să vadă, că nu-i de glumă:

Manole, Manole,
Meștere Manole,

pășind în sala de primire, au petrecut împreună douăzeci de minute.

Aceste douăzeci de minute au format epocă în istoria Franței și Germaniei de o potrivă. Napoleon III a capitulat, a devenit prizonier și dimpreună cu el mai mult de 100,000 ostași francezi au fost duși în captivitate în Germania. Împărătesa Eugenia a fost nevoită să se refugieze din Paris, iar Germania triumfătoare a continuat mai departe războiul „în numele lui Dumnezeu” contra Francezilor, cari își pierduseră împăratul.

Nu mai era vorbă, că pute-se-vo câștiga 2—3 lupte, nu! Furia se deslănțu în ultimele ei consecuențe, și patriotismul francez cu cel din urmă vaet de desperare deveni cu mult mai periculos pentru îngâmfatul învingător, de cum își închipuise Moltke și nemilosul Bismarck.

Riuri de sânge curgeau și din aburii lui eșia tipătul de durere al Franței, sbieretel de spasmodic bucuria a Germaniei.

Și de atunci și până acum două națiuni mari ale lumii stau și vor sta încă mult timp față în față, ca cei mai neîmpăcați dușmani. Franța își simte încă sângărând rana, ce i-a făcut-o pe corpul ei pumnalul nemilos german, și rana aceasta o deschid cu tot mai mare putere sârbărilor sgomotoase ale Germanilor arangate în memoria zilei de 2 Septembrie 1870. Franța nu plânge imperiul, care a fost îngropat pôte pentru tot-deuna prin capitularea dela Sedan; ea plânge norocul și gloria, ce erau legate mai înainte de armele franceze și cari au părăsit-o deodată, ca nisece viseuri înșelătoare.

La început înșiși Germanii nu-și credeau ochilor. Inșă lor le crescu apetitul, cum crește unui animal răpitor, decât odată a mirosit sângele. Conștiința germană crescu și ea la primul noroc al armelor teutonice, cari stă aprôpe fără sémân în istoria războielor lumii. Lipsa și Waterloo dispar pe lângă Sedan, căci pe când Lipsa și Waterloo n'au fost decât teatrul de măsurare a armelor, pe atunci la Sedan s'a îngropat un vechiu sistem, și din cenușa instituțiilor nimicite s'a deșteptat o nouă viață atât dincóce, cât și dincolo de Rin.

A cădut imperiul și s'a ridicat republica. Dér ideea revanșei n'a amortit nici pe un moment. Ea din și în și crește și prinde tot mai adânc rădăcină în inima Francezilor, și pământul unde s'au născut ideile umanității, unde s'au validat pentru întâia órá principiile mari ale libertății, egalității și frățietății, acest pământ a dat mâna cu inamicul de odinioară al lui Napoleon I, cu Rusia, desbinându-se astfel Europa în două mari grupări de alianță, cari amenință pacea lumii în tot momentul.

Montenegro.

Nu este nici un stat în Europa, despre care să se vorbească atât de puțin, ca despre Montenegro. Numai din când în când, publicității de prin Viena și Pesta, ne-având alt material, povestese lumii diferite istorii despre pretinse certe și neînțelegeri între principele și Voievozii săi, sau despre alte lucruri fabuloase; până când din contră micul și eroul popor al munților negri își petrece zilele în pace și liniște.

Montenegro de mai multe ori a fost învinovățit și suspiciionat, că s'ar pregăti la o luptă ascunsă contra Austriei; că ar sprijini răscólele mai mici din Bosnia și Hertegovina, și că ar ocroti pe teritoriul său „panslavismul”. De tot atâte-ori, însă, toate aceste învinuiri s'au dovedit ca neadevurate și nebasate, și principele Nichita s'a îngrijit întot-deuna, cu cea mai mare severitate, ca reputațiunea poporului său să nu sufere nimica.

Dilele trecute sosi vaporul rusesc „Rostov” în portul din Antivari, aducând, ca dar al Țarului Rusiei, 30.000 pușci, 15 milioane patrónce, tunuri, mitraliese, dinamită, și alt material de războiu. Pressa jidano-maghiară din Pesta și Viena îndată a început a striga „mordio”. Cum de cutéză Rusia a duce și-a mare arme Montenegroului, și a mobiliza o mică armată în cós-tele Austriei? Cum de Rusia o face această chiar în momentul, când este pusă în perspectivă o acțiune și din partea ei? Și așa mai departe.

Dér „Neue Freie Presse” cu tot convoiul ei uită, că și Austria de repetite-ori a făcut daruri de arme Montenegroului; astfel odată 20.000 pușci sistem-Werndl, de-altădată 10.000 pușci sistem-Krnka, apoi mai multe tunuri. Cumcă Rusia și-a ales chiar acum momentul de-a face un prezent Montenegroului, se pôte esplica astfel, că armata rusescă chiar acum a ajuns a fi întrégă provădută cu arme nouă, decât Țarul a aflat de bine a dărui armele mai vechi superflue unui amic.

Mai este apoi un moment, care nu trebuie lăsat din ochi: Montenegro e un stat sêrac, care chiar are lipsă de daruri. La congresul dela Berlin această țerișóră, care s'a purtat atât de brav în luptele contra Turcilor, a fost, ca și România, fôrte vitreg tractată. Drept mulțămită ea n'a primit nici barêm atâta teritoriu, cât sê-i pôtă servi ca mijloc natural pentru expansiunea sa națională și economică. Și astfel eroii munților negri, ca înainte cu secolii, așa și astăzi, au numai „onórea” de-a ocupa postul greu al unei baricade spre Turcia. Ce-e drept sunt liberi și independenți în munții lor negri, reci și sterili, dér li-e interdiș prin sôrte a-se cobori la văile și câmpurile admirabile, ce se întind înaintea ochilor lor, și la cari ei se uită cu atâta duioșie.

ei „alții nici că sunt pe acest pământ”, și că sunt în stare să zidescă o mănăstire mult mai falnică, decât această. Atunci Vodă, cuprins de temerea, că opera clădită la porunca lui ar puté fi întrecută, indignat și de lăudăroșia zidarilor, poruncesce să se strice schelele și să se ridice scările,

Èr pe cei zidari,
Dece meseri mari
Sê-mi-i părăsescă,
Ca să putredescă
Colo pe grindii
Sus pe coperiș.

Meșterii, vėdėndu-se dați peirei, încercă să scape, făcėndu-și aripă de șindrili ușore și se avėntă în jos cu ele. Acest mijloc însă nu le ajută, și unul după altul cad la pământ zdrobiți, ér când vine rėndul la Manole să se avėnte și dēnsul, de-odată aude eșind din zid un glas nădușit și mult iubit:

Manole, Manole
Vięta mi-se stinge.

Pe Manole îl cuprind fiori și amețeli, se întorce lumea cu el, și

SCIRILE ZILEI.

— 22 August.

Torturarea întemnițaților noștri. Din Vaș i-se scrie „Tribunei”, că medicul închisorei a trimis ministrului de justiție un raport despre starea igienică a temnițelor, în care sunt internați întemnițații români. Medicul cere strămutarea lor de acolo, deoarece sănătatea celor închiși în edificiul unde stau așă, este periclitată cu desăvșșire, ba le este expusă chiar și viața. Nici unul dintre întemnițați n'ó se iese sănătos din temniță. Medicul a recomandat deci ministrului, să strămute pe întemnițați în locuințe curate și igienice, decât voesce să nu le periclitaze viața.

Dela Sinaia. Cu ocazia aniversării bicentenarului mănăstirei Sinaia, M. S. Regele Carol a trimis următórea telegramă d-lui G. Gr. Cantacuzino, președintele Senatului român: „Pentru aniversarea de 200 de ani a fundației mănăstirei Sinaia de către Spătarul Mihail Cantacuzino, trimitem căldurosele noastre felicitări, și urăm ca acest sfânt locaș să mai trăescă vėcouri spre a aminti de-a pururea timpurile ferice ale redeșteptării scumpei noastre patrii. Regretăm mult, că nu putem lua parte la această frumoasă serbare. Cugetările noastre însă sunt în mijlocul domniilor-vóstre. Carol”. La această președintele Senatului a răspuns următórele: „Cugetările și urările noastre de felicitare au fost neincetate îndreptate către Majestățile Vóstre în ziua serbării aniversării de 200 ani dela fundarea mănăstirei Sinaia de către Spătarul Mihail Cantacuzino. Decă bolnavii și sêracii datoresc respect și iubire memoriei acestui bărbat de bine, pentru pietatea cu care a închinat așă sa nenorocitorilor, un popor întreg datoresc admirațiune și dragoste Majestății Vóstre, care i-a deschis calea către civilizațiune, gloriă și mărire și a cărui ougetare este pururea așăntită spre binele și fericeirea lui. Al Majestății Vóstre supus servitor, G. Gr. Cantacuzino.

Principii Bulgariei la Ruscuc. Din Ruscuc se scrie cu data de 1 Septembrie: Prințesa Maria Luisa și prințul Boris cu suita lor, au sosit dela Ebenthal la București. Au fost primiți aci la gară de secretarul general al ministrului afacerilor străine, de comandantul pieței și de agentul diplomatic bulgar. Au continuat apoi călătoria lor prin Giurgiu și Smărdan, unde îi aștepta prințul Ferdinand. La Ruscuc li-s'a făcut o primire solemnă, la care au asistat ministrii de resbel, de justiție, de lucrări publice, agentul bulgar la București și prefectii din Razgrad și Șumla. Orașul era împodobit și străzile pline de un public numeros sosit din provincie în timpul dimineții. Prințul și prințesa au asistat la serviciul divin celebrat de mitro-

politul Grigorie la catedrală, unde după un discurs li-s'a oferit pânea și sarea. După serviciul divin a fost o defilare a trupe. Sêra s'a dat un prânș la curte. Prețutindenea mulțimea a aclamat în mod vădit pe prinți.

Biserica comemorativă. La 1 Septembrie s'a făcut inaugurarea bisericii înălțată în memoria lui Wilhelm I. în Berlin. Ceremonia s'a făcut în prezența împăratului și a familiei imperiale, a marelui duces de Baden, a miniștrilor, a generalilor, a căpitanului și a veterinarilor americani.

Jocuri olimpice în Atena. Ministrul grec de războiu a trimis ambasadelor și consulatelor invitări în mai multe mii de exemplare pentru jocurile olimpice, cari vor tiné anul viitor. În vechiul Stadion, lucrăză cu sîrguință pentru pregătirea acestor jocuri. Cu ocazia acesta se vor restaura museele și edificiile publice.

Logodnă și cuuniă. D-ra Eugenia Trifu din M.-Teresiopol s'a logodit cu d-l Ilie Moga din Sêsoiori. D-l Basiliu Morariu din Ciufud și d-ra Sofia M. Pécuarariu din Blașiu se vor cuuni în 8 Septembrie n. c. în biserica catedrală din Blașiu. — Dorim felicitare tinerilor părechi!

Concertul Rosenkranz. Programa concertului d-șorei Maria Rosenkranz, care concert se va da Miercuri în 11 l. c. în casa nouă de concerte, cu concursul d-lor R. Lassel și A. Brandner, precum și a muzicii orășenesci, este următórea: 1. Kretschmer: Introducere la opera „Die Fokunger” (orchestră); 2. Halevy: Ariă din opera „Die Lúdin” (concertanta); 3. Brahms: Von ewiger Liebe; b) Meyer-Hellmund: Fächersprache (concertanta); 4. Beethoven: Andante din Symphonia o-mol (orchestra); 5. Meyerbeer: Ariă din opera „Hugenoții” (concertanta); 6. Melodii populare unguresci (concertanta). Inceput la 8 óre sêra.

D-l Tit Budu, vicarul Maramureșului, ne rógă să publicăm următórea întėmpinare:

Stim. D-le Redactor! La observările făcute de D Vóstră în Nr. 180 al „Gaz. Transilv.” la toastul meu, ținut la banchetul cântăreților din Siget, iertăți-mă să fac declarațiunile următóre:

La banchetul acela, dintre Românii din Maramureș singur eu am luat parte. Cântăreții adunați din multe orașe, între dēnșii conșcolari și amici ai mei, au ținut care de care toaste mai înfocate și au celebrat, cumcă stégul reuniunii de cântăreți, atunci sănșit, să fiă stégul păcei, unității și al frățietății între popórele din Maramureș.

Două victime.

(Din franțuzesce.)

(F i n e.)

Dómna Letord, pe când începea a se crăpa de ziua, adormi. Ea avu un somn neliniștit și visuri urite. Ea visa, că în acele vėr Marechal a părăsit-o cu lasitate și că ea sta înaintea curții cu jurăți. Amantii ei, chiămat ca martor, declară: „Nici nu cunosc această femeie!” După aceea fú chiămat ca martor Charles Daraw, care dișe: „Această femeie e capabilă de toate. Și pe mine m'a înșelat cu nerușinare”. Și ea, abia ținėndu-se pe picioare, murmura: „Sunt nevinovată”. Atunci jurății săriră în sus plini de indignare și strigară: „Vinovată! Vinovată!” Apoi fú dusă în temniță în mijlocul unei mulțimi sêlbătice și agitate, care necontentit strige: „Uciagaș! La gilotină cu ea!” Ba unul o apucă chiar de umere...

— „Ai un somn greu”, așă ea de-odată, „deșteptă-te din somn”. Era vocea paznicului închisorei.

Dintr'o săritură, Julietta fú în picioare. — „Câte óre sunt?” — „Opt óre. Imediat să vii la judecatorul de instrucție”.

Ajungă-ți de săgă
Că nu-i bună, dragă.
Dér Manea tace și mereu zidesce:

Zidul se suia
Și o cuprindea
Pân' la glesnișóre,
Pân' la buzișóre,
Pân' la ochișori,
Incât vai de ea
Nu se mai vedea.

Atunci se aud din zid gemelele Anei

Manole, Manole,
Meștere Manole,
Zidul rău mă stringe,
Vięta mi-se stinge.

După ce „zidul s'a zidit, visul s'a mplinit”, clădirea s'a putut termina, căci ce lucrau ziua, nu se mai surpa nóptea. Acum vine Negru-Vodă să vadă mănăstirea și e pe deplin mulțămit cu ea, dér îl muncesce gândul, că acești meșteri ar puté clădi o mănăstire „mult mai luminosă și mult mai frumoasă” chiar ca și această, și de aceea îi pune la probă și-i întrebă, decât ar fi în stare s'o facă? Meșterii îi răspund atunci cu îngâmfare, că meșteri mari ca

rumureș. Așa dicând, toate toastele s'au învârtit pe lângă ideea aceasta.

Noi Maramureșenii n'avem lipsă de idei învârtituri, căci noi trăim în pace cu popoarele conlocuitoare.

Acosta m'a îndemnat să dică cântăreților, cumcă aceea, ce doresc densii, la noi se află de mult, adeocă noi tot-deuna am trăit în pace și în frățietate cu popoarele conlocuitoare din Maramureș, și li-am dăș se vedea vestea asta bună, cumcă Românii și Rutenii din Maramureș trăim în armonie.

Toastul meu a plăcut foarte cântăreților. În toastul meu de politică și de cesăruina națională nici vorbă n'a fost.

Etă vă descriu din cuvânt în cuvânt înmăunarea foicei oficiosa a Maramureșului despre toastul meu.

„Maramarosi Lapok“. Nr. 3 dice: Nagy hatást tett Bud Titusz román vikarja, ki azt mondta: vigyék el a dalárok Maramaros johirét, hol az oroszok, oláhok nem csak egyetértésben, hanem szeretetben élnek s a közös hazát (ugy hiszük magyar hazát) egy formán szeretik“.

Pe româncose: „Mare efect a făcut vișarul român Tit Budu, care duse: cântăreții să ducă veste bună din Maramureș, unde Rutenii și Valahii trăesc nu numai în armonie, ci în iubire și de-opotrivă își iubesc patria comună (oredem că patria maghiară).“

Cuvintele mele consună cu hotărîrea congresului naționalităților: „ca bună-înțelegerea între singuraticile naționalități să se pășită, și totul să fiă depărtat ce ar putea strîbi această bună înțelegere“.

Eu încă doresc această bună înțelegere, și sunt conșinș, că numai trăind cu popoarele conlocuitoare în bună înțelegere, vom pute cu toții ferici.

Despre aceea, că încât ne implinim noi Maramureșenii datorințele noastre, vom scrie altă-dată mai pe larg.

Acum vă rog să binevoiți a publica în mai sus scrisse, cari cuprind în sine adevărul.

Primiți espresiunea stimei mele adânci.
S. Șugatag, 28 August 1895.

T. Budu.

Din Bucovina.

— August 1895.

(Urmare.)

Acesti vrednici preoți, cari și-au pus sufletul pentru oile cuvântătoare au avut, a scrieri atât din partea Consistorului, cât și a guvernului și adeocă: I. Dorofteiu nu se mulțami numai că scăpase două sate de pășina beției, el puse la cale, că s'a învârtit limba română în afacerile comunale. Șhierau de mână toți bocăncarii și-l pârî capitanul din Siret la președintele, c'ar fi agitator. Mare posnă, când își cauți drepți, umbli cu capul spart; și ca să-l pună

a regulă când i-se cuvinea 100 fl. mai mult în virtutea legii din 4 Dec. 1890, nu i-au dat guvernul. Este adevărat, că legea spune, că Consistorul are să facă propunerea; cum a făcut-o, nu se scie, se scie însă, că guvernul i-a refuzat. Cine ne dă garanța, că Consistorul n'a făcut recomandația cu cale, destul, că atât acesta, cât și Dio n. Chisilevski, care încă a lucrat contra beției și s'au lăpădat omenii, n'au fost invrednicii a-se milui cu ceea ce legea li acordă. Acosta a fost numai de-a băga frică în oșe altora, ca să nu lucre pentru binele poporului, ci să se oșăciulosească, și atunci vor fi bine văduți. Când pe la anul 1866 guvernul se spăria de sărăcia poporului baștinaș, adî lucră pentru binele perciunților orândarii.

La preoții, cari predică contra rachiului le refuză quinqueniul, îi scrie în cartea negră a osândiților, ca în vecl să nu capete parochia dela fond, ér de-și ridică un lumen glasul contra rachiului, este arestat și dat la casa nebunilor. Așa păși Ștefan Sainciuc, flăcăul din Măhala. Acesta se impresionă la estas de predicile lui G. Bocca și începă și el a predică contra rachiului. Il luară gendarmii și-l duseră la spitatul țării din Cernăuți și-l ținură până la 16 Sept. 1893. Medicii il aflară a avé alienațiune mentală, guvernul l'a declarat de nebun și cu toate aceste, pe porunca capitanului din Cernăuți, comisia de asentatie îl asentase și-l irolase, numai ca să soape de densul bieții cărșmarî; dér până cel inolase, Ștefan prorocul umblase din sat în sat și invêța pe omeni să nu bea rachiul. Cum s'a arestat în districtul Câmpu-lungului, gazeta jidovescă: „Bucovinaer Rundschau“ striga: „gevalt“ și la 16 Sept. 1894 scrie „Culturbilder aus Halbasien“; în numerii viitorî scrise „Culturbild aus der Bucovina, Schnapsbeerdigung“, arătând, că Ștefan prorocul și cu preoții români fac agitația antesemitică și irredentă română.

Guvernul țării nu avú alta mai bun de-a face, decât îndată la 16 Sept. 1894 Nr. 3746 porunci capitanului din Câmpu-lung să-l refere, ce face Ștefan și preoții români, ér prin nota deto 16 Sept. 1894 Nr. 3529 și 1 Oct. 1894 Nr. 3740 provocat'a pe Consistoriu să oprască pe preoți a nu-l găzdui pe Ștefan, căci pria acosta s'ar strica cărșmarilor. Mari și multe trebuie să fi fost lacrimile cărșmarilor, că i-a înduplecat pe cei din guvern la așa ceva.

Consistoriul, și mai ales Silvestru, așa se spăria de aceste două note guverniale încât îi răspunse pe vre-o șese coli de-a fir în pâr.

Scrisoarea acosta, care se vede că-i făcută de metropolitul singur, căci i-se onnoșce stilul, a fost citită în ședința consistorului din 18 (30) Noemvre 1894 și pörtă numărul 5241 datto 18 (30) Noem. 1894, a avut guvernul ce auđi, decât are urechi să audă.

Consistoriul, și mai ales Silvestru, așa se spăria de aceste două note guverniale încât îi răspunse pe vre-o șese coli de-a fir în pâr.

Scrisoarea acosta, care se vede că-i făcută de metropolitul singur, căci i-se onnoșce stilul, a fost citită în ședința consistorului din 18 (30) Noemvre 1894 și pörtă numărul 5241 datto 18 (30) Noem. 1894, a avut guvernul ce auđi, decât are urechi să audă.

Vădu și guvernul, că-i îndrăgosti pré mult pe cărșmarî și tace, dér guvernul când tace, atuncea mai réu ne face. S'a gândit la terorizări de calapodul celor induse mai sus, și la promisiuni, prin cari crede, că va îndupleca pe unul, séu altul, a nu predică contra rachiului.

Și apoi la noi în țără sunt de-aceia, cari când bate un vântișor dela guvern se plécă în două și sărută și talpa domnilor, ér de cum-va le promite ceva sunt capabili nu numai de-a-și vinde legea și nația, dér și pe tatăl-séu. — Cu asttel de trădători și lingușitor ne-a invrednicit era de tristă memoriă a lui Pino-Pace. Pe-atunci Românii noștri se făliu și erau mândri, decât s'au invrednicit a-i întâmpina pe aceștia cu ocaziunea când ei călătoriau prin țără Drept probă: Comuna Bilca din districtul Rădăuțului s'a rugat la capitanul din Rădăuți, să se milostivosească președintele și s'o viziteze. Despre acosta sfântă prezență a lui Pace s'a scris și 'n cronica acestei sooli și în „Gazeta Bucovinei“ din Iulie 1892. Il făceau arcuri de triumf și preoții erau îmbrăcați în ornate bisericesc și-l primiau mai ceva decât pe metropolitul și pe împăratul. Urma a fost, că el vădând-se atât de slăvit i-au călărit pe Români și-i strîngea la sin pe Ruteni.

De-atuncea am rămas cu-o cétă de lingăi, cari pentru-o stensură de mână sunt în stare a trada cele mai sante ale legii și națiunii!

Și se îndesă lingăii cu dor a primi ceva schimb pentru serviciile de tradare, ce le aduc guvernului. Avem și noi parasiți, cari numai pe spesele altora cresc și devin mari și puternicii țilei; fă-care are un dor și doresce să-l vadă realizat, neținând cont, ori nația și legea se ridică, séu piere. În present, de când s'a iscat lupta pentru cărja archierescă „wahre Priesterworte, din „Bucovinaer Post“ Nr. 552 (adevărare cuvinte preotesce) despre, cari am vorbit, nu sunt decât un angajament făcut cu guvernul spre a zădărnici truda preoților, ca poporul să se dedea érași-pășina beției. Și guvernul are acuma un interes lucră ca poporul să bea, căci atunci dă faliment fondul propinației. Frumos vorbesce și „G. Bucovinei“ în Nr. 53 când dice „predica — face impresie, ca și când ar voi să servescă de pe amvonul bisericesc anumite cercuri politice pentru scopuri egoistice“. S'a făcut pe acosta iute o replică și s'a publicat în Nr. 57 al „G. B.“ unde se spune că, decât a predicat la Bosanci etc. contra beției, cum pôte vorbi la 6 Iulie pentru beție? Slab argument, când „Bucovinaer Post“ și „Rundschau“ plesnesc din mâni și saltă de bucurie, că s'a găsit un preot să țină parte orândarilor. Acosta este adî la ordinea țilei; cu cine te întâlnești numai despra acosta se vorbesce.

(Va urma.)

Érași un țeran condamnat pentru „agitația“.

Deva, 2 Septemvre. Tribunalul regesc din Deva a judecat adî într'un nou proces de „agitare“, condamnând pe Ión Herlea a lui Ilie (nepotul lui moș Herlea) din Vinerea la închisore de trei luni și pedepsă în bani.

Faptele, ce i-s'au imputat, constau în aceea, că a trimis o telegramă de aderență și incurajare condamnaților în procesul Memorandului și că s'ar fi folosit de espresioni vătămătoare față de Maghiarii și de poliția din Clușiu, care a insultat pe țeranii, cari merseseră la procesul Memorandului.

Alți doi țerani, tot din Vinerea, asemenea acușati pentru agitare, au fost achitați.

Procurorul s'a încercat a dovedi culpabilitatea cu fel de fel de apucături și sofisme, dér apărătorul Francisc Hossu-Longin, într'un pledoar energic, a nimicit toate sforțările procurorului.

Pertractarea a produs mare senzațiune.

Apărătorul condamnatului Herlea, d-l Francisc Hossu-Longin, a insinuat apel; asemenea și procurorul.

Sciri telegrafice.

Budapesta, 3 Septemvre. Archiducele Ladislau a vênat ieri în pădurea așa numită „Algyo“. Alergând el după o pisică sălbatică, pușca i-se descărcă fără veste și glonțul străbătă în costa dreptă a archiducelui. Rana nu e mortală.

Berlin, 3 Septemvre. Din incidentul serbarei dela Sedan, împăratul Wilhelm depeșă prințului Bismarck, dând espresiune mulțamitei sale adânci pentru meritele neperitoare, ce le-a căștigat Bismarck pentru moșul séu, Wilhelm I, pentru patriă și pentru cauza germană. Bismarck mulțami.

DIVERSE.

Un măcel pe mare. La Marsilia a sosit deunăđi naia italiană „Giuseppe Capadonna“ dela Neapole, pe al căru bord s'a petrecut o dramă teribilă în timpul călătoriei. Într'o nopțe, pe când durmeau toți, de-odată se auđi țipete de gróză și gemete înfiorătoare. Un matros, un Negru din insulele Filipine, Pablo Oryon, s'a apropiat pe furiș și a implântat un pumnal în pieptul unui alt matros. Nenorocita victimă era un óre-care Scotto di Fasano, care fiind lovit în inimă și-a dat sufletul pe loc. Toți matrosii s'au deșteptat și au pornit în góna ucigașului; însă acesta s'a folosit de primul moment de zăpăcă și a fugit în cabina ofițerului Fatale Pasquale; el omorî și pe acesta cu o lovitură de pumnal. N'a fost lucru ușor de-a supune acosta bestie înșetată de sânge, care se apăra ca un turbat, rânind încă pe un pasager și pe un matros. Soind bine, că e perdat, el se repeđi și se urcă iute pe funiile catargului. Un matros propuse să-l impusece, dér capitanul se opuse și ordonă să se aștepte până ce Pablo se va da jos însu-și. Asasinul a stat sus 24 de óre. În fine s'a dat jos să bea apă, tot cu pumnalul în mână și sperând pôte că nu'l va observa nimeni. El fu impresurat îndată și bătut fără milă de cătră matrosii infuriazți, până ce ucigașul reuși să sară în mare. Corabia se depărtă, ér Pablo mai fu vădut oát-va timp, plutind d'asupra apei. Capitanul naiei asigură, că prin acest măcel, Pablo și-a manifestat numai ura sa sălbatică în contra Albilor.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Ucu. Redactor responsabil: Gregoriu 1 a ior.

— „Érași! Sunt nevinovată. Iti jur, că sunt nevinovată“.

Pazaica închisorei, care era deprinsă în ast-fel de protestări, răspunse liniștinătoare:

— „O, cred, dér grăbesce-te, d-l judecător astéptă“.

Apoi însoți pe dómna Letord până la judecătorului. Acesta, cu un gest amical, îi oferí un scaun. Deși era véra, totuși Julietta tremura de frig și dinții îi clănțăneau în gură.

— „Madame“, începă judecătorul, „te număscămăta așa de diminută, pentru că nu mai puteam să aștept cu o scire: Ești liberă!“

— „Liberă!“

— „Adevăratul asasin a făcut o mărturisire. Judecătoră, firesce, că nu se va mai ocupa de afacerea acosta, deórece el înșă și s'a osândit. El e mort!“

— „Mort!“

— „Acosta întru atâta e de regretat, încât d-tale nu țî-se pôte da din partea tribunalului o deplină satisfacțiune. Asasinul al puțin însă a lăsat un document în scris, care confirmă hotărîrit nevinovăția D-tale. În óvăr, sunt foarte fericit despre schimbarea, ce a luat afacerea, căci m'ar fi emoționat foarte mult, decât o damă din cerou-

rile noastre ar fi săvirșit o ast-fel de faptă înfricoșată din lăcomiă de bani...“

— „...Lăcomiă de bani!—dér domnule!“

— „Te rog; imi este o plăcintă datoriă de a recunoșce, că acest eveniment trist a avut asupra virtuților D-tale nobile...“

— „Domnule...“

— „Repet, virtutea de model a unei soții fără pată, căci trebuie să mărturisesc, că la început indiciile au arătat, că asasinatul s'ar fi săvirșit pentru ca să restórne testamentul...“

Dómna Letord voi să-l intrerupă, dér acesta continuă:

— „Din contră, documentul e o dovadă inatacabilă a virtuței d-tale. Te rog cetesce“.

Dicând aceste, îi întinse o hărțiă, pe care ea o luă cu mâinile tremurârde; literile jucau înaintea ochilor ei.

— „Ah, ești prea agitată, pentru-ca cetesce. Permite-mi, ca să-ți cetesc eu acosta scrisore și apoi să o depun érași la acte“.

Și el începă să cetescă tare și cu aplomb:

D-le judecător de instrucția! Nu căuta pe asasinul d-lui Letord; asasinul sunt eu. Eu m'am străcurat în grădină, vădui pe d. Letord la soția sa: prin ferestra deschisă

l'am impușcat. Aveam în inimă un amor fără speranță față de d-na Letord; gelosia mi-a înarmat brațul. Când vor veni agentii D-tale, ca să mă aresteze, vor afla un cadavru. Nu pot să mai trăesc, după ce a căduț o bănuelă atât de gravă asupra femeii, pe care o iubesc și o voiu iubi până la ultima răsuflare. — Charles Daraw“.

— „Ce spui? Charles? acosta este imposibil. Te înșeli“.

— „Nu mă înșel de loc; uite aici subsemnătura sa“.

Dómna Letord căduț jos leșinată.

După-ce se reculese în cât-va, o duseră acasă. Edificiul era îmbrăcat în negru, se pregătea ceremonia funebră pentru soțul ei. Din casa vecină tocmai scoteau afară un sicriu, care conținea cadavru celeilalte victime, al tînărului soldat, care își luase viața, pentru-ca să salveze pe femeia iubită, pe care o credușe, că e vinovată.

Dómna Letord, în decursul unei nopți își perduse tinerețea și frumșetea. Perul ei se înălbișe, trăsurile feței sale se scufundară și în mănăstire își căută după câte-va țile pacea sufletului ei.

Și d-l Rafael Marechal! El până în ziua de astăđi este leul Bulevardului.

Cursul la bursa din Viena.

Din 2 Septemvre 1895.

Table with 2 columns: Item (e.g., Renta ung. de aur 4%, Impr. cail. fer. ung. in aur 4 1/2%) and Price (e.g., 122.40, 100.—).

Cursul pietei Brasov.

Din 3 Septemvre 1895.

Table with 3 columns: Item (e.g., Bancnote rom. Camp., Argint roman. Cump.), Price (e.g., 9.56 Vënd., 9.58 Vënd.), and another Price (e.g., 9.58, 9.61).

Academia de comereciu din Graț.

Academia își începe cu 15 Septemvre a. c. al treideci și treilea an școlastic.

Trei ani și o clasă preparatōre, pentru aceea, cari încă nu se pot primi în academiă.

Absolvenții institutului au drept la serviciul militar de un an ca voluntari.

Cursul abiturienților. Un curs comercial de un an, pentru cei ce au absolvat școlile medii și vor se aplica la comereciu, sēu cari cercetēză universitatea și doresc să-și câștigate și științe comerciale.

Informațiuni cu privire la primire și aședare cum și prospect detaliat comunică Direcția academiiei de comereciu din Graț.

A. E. v. Schmid, director.

AVIS!

Prenumerațiunile la Gazeta Transilvaniei se pot face și reînoui ori și când dela 1-ma și 15 a fiă-cărei luni.

Domnii abonați sē binevoiască a arăta în deosebī, când voiesc ca espedarea sē li-se facă după stilul nou.

Domnii, cē se aboneză din nou, sē binevoiască a scrie adresa lămurit și sē arate și posta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans.“

Nrul 7538 - 1895.

PUBLICAȚIUNE.

In 10 Septemvre a. c. se tinē la oficiul economic orășene o pertractare scripturistica de oferte asupra predărei lucrărilor preliminate cu 2335 fl. 51 cr. referitoare la spargerea stradei castelului pe realitatea fabricii fraților Schiel.

Reflectanții au de a-și aștera cel mult până in 10 Septemvre a. c. la prânț 12 ore la substitutul primar, senatorele Carol Jaco ofertele scripturistice, sigilate și puse vedute cu un vadiu de 115 fl.

In ofertul subscris este de aminti in procente, in cifre și litera suma, care se lasă din amintitului preliminar, conținēnd tot-odată și chierațiunea, cā oferentului fi sunt cunoscute condițiunile de oferte și cele contractuale și cā se supun la

Condițiunile de oferte și cele contractuale precum și preliminar de oferte și planurile se află puse la amintita și la oficiul orășene economic spre esaminare in decursul 6-urilor oficiōse.

Brașov, 22 August 1895.

765,2-2

Căpitănatul orășene

Numere singuratică de 5 cr. se pot cumpăra din „Gazeta Transilvaniei” la librăria Nicolae Ciurcu.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Mai 1895.

Large table with multiple sections: Budapesta - Predeal, Ghirișu - Turda, Copșa-mică - Sibiu - Avrigu - Făgărașu, Simeria (Piski) - Hunedora, Brasov - Zernești, Mures - Ludos - Bistrita, Arad - Timisoara, Careii-mari - Zelau, Sighisoara - Odorheiu-suceava. Each section contains train schedules with columns for train type, time, and price.

Nota: Orele insemnate in stanga stațiunilor sunt a se ceti de sus in jos, cele insemnate in drepta de jos in sus. - Numerii incuadrati cu linii mai negre insemnează orele de noapte.